

Kültür

Pazartesi, 01 Eylül 2008

Son Güncelleme Perşembe, 25 Eylül 2008

Yalvaç kendine bađlıy belde ve köyler ile Isparta Ýline bađlıy olan Þarkikaraadaç ve Gelendost Ýlçe ve köyleri için ekonomik, sosy eđitim hizmetleri açaşýndan bir cazibe merkezidir. Bu yerleþim yerlerinden çok sayýda öđrenci Yalvaç’taki eđitim kurumla gelmektedirler.Yalvaç sahip olduđu çok eski geçmiþi ve kültürel özellikleriyle zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Antiocheia in Psidia (Antik Kent) Anadolu’da kurulan antik kentler arasýnda oynadıđy önemli roller ve eþsiz yapılarıyla ayrı bir önem taþımaktadır. Yalvaç’ýn kültürel zenginliklerini tephir eden Yalvaç Müzesi genellikle Roma, Bizans ve Osmanlý devirlerini eserlere sahiptir.Yalvaç’ýn kültürel deđerleri arasýnda önemli yerlerden biri de "Yalvaç Haçý Ali Rýza Efendi Halk Kütüphanesi"dir. Kuruluþu 108 yýl öncesine dayanýr. Kütüphane 1970 yýlýndan itibaren kendi binasýnda faaliyete devam etmekte olup, çeþitli konularda 30 bini aþkýn eseri ile en önemli kültür hazinelerimiz arasýndadır.Yalvaç'ta ayrıca Yalvaç Evi adý verilen turistik bir mekan yer almaktadır. 2006 yýlýnda bir ikincisi de inþa edilmiþtir. Yalvaç Evi geleneksel Yalvaç evleri tarzýnda döþen olup Yalvaç'ýn kültürel deđerlerini tephir etme açaşýndan Antiocheia in Psidia ve Yalvaç Müzesi'nden sonra Yalvaç'taki üçüncü ö alanýdır.Yalvaç’ta Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bađlı Yalvaç Meslek Yüksek Okulu 9 bölümü ile 2500 öđren vermektedir.Yalvaç Merkezinde sađlýk hizmetleri açaşýndan 150 yatak kapasiteli Devlet Hastanesi, 50 yatak kapasiteli Dođumev ve 3 adet sađlýk ocađý bulunmaktadır.

Yalvaç’ta Evlenme Yalvaç yöresinde görücü usulü ile evlenme, anlaþarak evlenme, yaygýn evlenme þekilleridir. Bunun yanýnda kýrsal kesimde az da olsa kýz kaçaýrma denilen evlenme usulüne rastlanýr. Görücü usulü ile evlenme, bilhassa gelenek sýký sýkýya bađlı, ataerkil ailelerde görülmektedir. Anlaþarak evlenme, toplumumuzdaki modernleþmeye bađlı olarak daha yay

Yalvaç’ta Kýz isteme Beđenilerek, eþ namzedi olarak belirlenen genç kýz için bir ön araþtırma yapýlýr. Kýzda iffet, soyluluk huyluluk aranan ortak deđerlerdendir. Aday uygun bulunursa, ziyaret için gün alýnýr. Kýzýn ailesi de çeþitli hazýrlýklar yapar, bilk evine tertip ve düzenine, temizliđine ayrı bir önem verilir. Kýz. istemeye gidenlere "dünürcü" denir. Dünürcüler, aile büyükleri yan tarafýnýn kýramayacađýna inanylan çevredeki dostlardan da olupur. Dünürcüler, giderken kaliteli þeker veya çikolata götürür. Ýl sözçüsü durumunda olan yaplıy ve saygýn kiþi, uygun bir dille, ziyaret sebebi açaýklanýr. Kýzýný verme niyetinde olan aile süre is süre sonunda araþtırma yapýlýp, karar verilirse, erkek tarafý tekrar çađrýlýr. "Söz Kesimi" denilen olay gerçekteþir, iki tarafta ger kurma hazýrlýklarýnýn paylaþýmýný yaparlar. Mesela ođlan tarafý yatak odasýný, kýz tarafý da misafir odasýný hazýrlamaya ka Ođlan tarafýna tatlı olunsun diyerek, þekerli iþecekler ikram edilir. Gelin adayý, saygýyla gelenlerin elini öper, kýsa toplantýdan sonra, gelenler dađýlýr. Kýzýn ailesinde tatlı bir telaþ ve heyecan baþlar.

Yalvaç’ta Niþan Niþan törenine kýz ve erkek tarafýnýn tanýdıđy aileler katýlýr. Haremlik selamlýk ilkesine bađlı kalýnýr. I ayrı mekanlarda gelenlere ikramda bulunur. Büyüklerden biri, kadýnlar bölümüne geçip kýsa ve özlü bir konuþmayla yüzükleri ta olaydan sonra, kýza bilezik altýn gibi takýlar takýlýr. Takýlarýn çokluđu veya azlýđy bazen çevrede konuþma konusu olabilir. Niþan gençlerin sýk görüþmeleri hoþ karþýlanmaz. Bu konuda yöre halký oldukça muhafazakardýr.

Yalvaç’ta Düđün Düđün törenleri, ailelerin mali ve sosyal durumlarýna göre çeþitlilik gösterir. Baþlýca üç deđipik düđün þ rnevlütlü düđün, þenlikli düđün. Þehir merkezinde her üç düđün þekli de görülmektedir. Düđünler genelde üç gün sürer ve cuma gecesi kýz evinde kýna gecesi yapýlýr. Kýzýn arkadaþ çevresi toplanýr. Kýz ortaya oturtularak, yüzü örtülür. Maniler söylenir. Ký törenlerde ađlatýlýr. Düđün gününden bir gün önce erkek tarafý misafirleri yemekli ađýrlar. Yemeđin mönüsü (çeþitleri) mali duru Zengin ailelerde baþ yemek olarak taskebabý, biraz fakir ailelerde nohut bulunur. Üçüncü günün öđle sonrasý gelin alma zamaný Arabalarla konvoy düzenlenip gelin olacak kýzýn evine gidilir. Konvoyun önünün kesilmesi ilginç bir olaydır. Bu ipten ancak baþ kurtulmak mümkündür. Konvoyun önündeki süslü arabaya alýnan gelin ve yakýnlarýnýn üzgün görülmeleri adettendir. Gelin arab kayýnpederinin yardýmýyla iner. Yeni hayata dođru ilk adýmýný almýþ olur. Kýzýn yanýndaki yardýmcý kadýna Yük Yengesi, da yardýmcýsýna Sađdıç denir. Gelin yeni evinin kapýsýndan girerken üzerine madeni para ve çerez atýlýr. Gelinin yüzü gerdeđe k kapalı tutulur. Yatsý namazýndan sonra damat, yakýnlarýnýn sýrlýna vurduđu yumrukla gerdek odasýna girer. Ertesi günde gelin yeni evinde yemekli bir toplantý düzenlenir. Gelin misafirlerin elini öper, misafirlere yemek ikram edilir.

Yalvaç’ta DİNÝ BAYRAMLAR Bayram Namazlarý Yalvaç, ilçesinde Ramazan ve Kurban Bayramý namazlarý diđer yerleþ yerlerinden biraz daha görkemlidir.

"Musalla" denilen mevkiye sabah namazý vaktinde bütün Yalvaç merkezindeki erkekler, yapý büyük, erkek çocuklar akýn akýn toplanýr. Bayram Namazýný topluca kýlmak Yalvaçlý için ayrı bir zevk ve gururdur. Namazdan sonra bayramlaþma yapýlýr. Aret gitmeyen bile, tekrar ziyaret etmek isteyenler mezarlýđa giderek, ebediyete göçmüþ büyüklere dua edilir. Bayramlar, Yalvaç'la

hem sevinç hem de geçmiþle köprü kınýna günleridir. Bu manevi hazzý duymak, bu kadar müslümaný Anadolu'da namazda bir görmek isteyenler, bir bayram günü Yalvaç'a uđramalıdır.

Yalvaç'ta Ramazan Bayramý Yalvaç'ta Ramazan'ın ayrı bir deđeri vardýr. Muhafazakar bir yapıda olan Yalvaç halkının yetiþkinlerinin sađlýđ elverişli olmayanlar dýþýnda tümü, oruç ibadetlerini yerine getirir. Ramazan ayında iftar sofraları Yüce Allah bereketiyle zenginleþir. Ramazan ayý öncesinde mahalli yemek olan "þepit böređi" hazýrlıkları da ayrı bir yer tutar. Zenginler, bu kutsal ayda düþkün ve fakirleri iftar sofralarına davet ederler. Ayrýca hali vakti yerinde olanlar, bilhassa yiyeceklerden oluþan hediye paketlerini fakirlere dađtırýrlar. Ramazan'ın son haftasında baklava yapýmına girilir. Cevizli baklava yapýmý yaygın olarak birlikte, yöreye has kesmik baklavası da sevilerek yenilen bir tatlıdır. Bayram sabahý hemen her yetiþkin erkek, yukarıda belirlediğimiz Musalla yöresinde topluca bayram namazý kılar. Camiden gelince büyüklerin eli öpülür. Zengin bayram sodasına oturulur. Yemekten sonra da dost ve akrabalara bayramlaşmaya gidilir.

Yalvaç'ta Kurban Bayramý Kurban Bayramına hazýrlık bir ay önceden baþlar Hemen her evde kurban kesilir. Kurban için seçilen hayvanlar, kesen kiþinin mali ve sosyal durumuna göre deđir. Koç ve erkek denilen erkek keçi tercih edilen kurban türlerindedir. Kurban için alınan koçtan çepitli renklere boyayıp gezdirmek, evin erkek çocukları için ayrı bir mutluluk ve sevinç kaynağıdır, Kurban bayramý namazý topluca Musalla'da kılýndýktan sonra aile içinde bayramlaşılır. Sonra kurban kesimi gerç Koyunlar üç parçaya ayrılır. Bir parçasý evde bu akılır, bir parçasý misafirlerle yenir, kalan parçasý da fakirlere dađtırılır. Kurban hayır kurumlarına vermede titizlik gösterilir

Yalvaç'ta HIDIRELLEZ Baharın müjdecisi olan hýdýrellez günleri de Yalvaç'ta önemli günlerdendir. Hýdýrellez günü her z bolluk ve bereketin simgesi olarak tanýnır. Bu günde, "Hýdýrlük Mevkiinde" gönç kızlar toplanıp kendi aralarında eđlenirler. Genç erkekler de ileride eþleri olabilecek genç kızları görebilmek amacıyla buraya akın ederler. Ama ne demiþler: Ya nasip, kime niyet, kime kismet!...

Yalvaç'ta DOĐUM ADETLERÝ Yalvaç ve çevresinde dođum olayý, önemli bir olaydır. Yeni gelinlerin hamile oldukları anlaşıldýktan sonra, çocuk için çeyiz yapýmına baþlanır. Bu çeyizi hem anne adayý, hem de kız ve ođlan anneleri hazýrlar. Anne adayý, dođuma kadar el üstünde tutulur. Kendisine ađır ip yaptırılmaz. Bir dediði iki edilmez. Kýrsal kesimde ođlan çocuđ olmak ayrı bir gururdur. Genel olarak "kız olsun, ođlan olsun ayýpsýz olsun" anlayışýndan hareket edilir. Baba olan kiþi, müjde getirene deđerli hediyeler verir. Kız tarafý da "beþik" ve diđer hediyelerle "çocuk görmeye" gelir. Çocuđun dođduđu evde yemek ađýrlanır.

Yalvaç'ta SÜNNET Müslümanlığın temel adetlerinden olan "Sünnet Merasimi" Yalvaç'ta ayrı bir önem taþır. Genellikle i çağýnda sünnet yaptırılan çocuklar, erkekliğe ilk adýmını atmış sayılır. Çocuđa alınan renk renk sünnet kıyafetleri bir hafta ö kıyafetler düğün sahibinin maddi durumuna göre değir. Düđün töreni, cumartesi sabahtan baþlar. Genellikle sünnet yapılan ev konuklar yemekli ađýrlanır. Sünnet kıyafeti giymiþ olan çocuk misafirlerin elini öper, onlarda güçleri ve yakınlıkları oranında ç veya altınla ödüllendirir. Çocuđun sünneti ikinci sonrasında gerçekteşmeden önce, bazen düğün konvoyu gezdirilir. Çocuk camii dolandırılır. Gezinti bittikten sonra, sünnet gömleği giydirilen çocuk, tebrikler arasında erkekliğe adýmını atar.